

Obsah

1 Trh

Tvorba modelu 1 Optimalizace a rovnováha 3 Křivka poptávky 3
Křivka nabídky 5 Tržní rovnováha 7 Komparativní statika 9 Další
způsoby alokace bytů 12 *Diskriminující monopolista* • *Běžný monopolista*
• *Regulace výše nájemného* • *Který způsob je nejlepší?* 14 Paretova
efektivnost 15 Komparace způsobů alokace bytů 16 Dlouhodobá rovnováha 18
Shrnutí 18 Kontrolní otázky 19

2 Rozpočtové omezení

Rozpočtové omezení 20 Dva statky často stačí 21 Množina rozpočtových
možností 22 Změny rozpočtové přímky 24 Všeobecný ekvivalent 26
Daně, dotace a přidělový systém 26 *PŘÍKLAD: Program potravinových*
poukázek • Změny rozpočtové přímky 31 Shrnutí 32 Kontrolní otázky 32

3 Preference

Spotřebitelské preference 34 Předpoklady pro uplatnění preferencí 35
Indiferenční křivky 36 Příklady preferencí 38 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Neoblíbené statky* • *Neutrální statky* • *Nasycení* • *Diskrétní statky* • Správně projevené preference 45 Mezní míra substituce 48 Jiné interpretace MRS 51 Chování mezní míry substituce 52 Shrnutí 52 Kontrolní otázky 53

4 Užitek

Kardinální užitek 57 Konstrukce funkce užitku 58 Některé příklady užitkových funkcí 59 *PŘÍKLAD: Indiferenční křivky z užitkové funkce* • *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Kvazilineární preference* • *Cobb-Douglasovy preference* • Mezní užitek 65 Mezní užitek a MRS 66 Užitek při dojíždění do zaměstnání 68 Shrnutí 70 Kontrolní otázky 70 DODATEK 71 *PŘÍKLAD: Cobb-Douglasovy preference* •

5 Výběr

Optimální výběr 73 Spotřebitelská poptávka 78 Některé příklady 78 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Neutrální a neoblíbené statky* • *Diskrétní statky* • *Konkávni preference* • *Cobb-Douglasovy preference* • Odhad užitkové funkce 83 Využití mezní míry substituce 85 Volba daní 87 Shrnutí 89 Kontrolní otázky 90 DODATEK 90 *PŘÍKLAD: Cobb-Douglasovy funkce poptávky* •

6 Poptávka

Normální a podřadné statky 97 Důchodové spotřební křivky a Engelovy křivky 98 Některé příklady 99 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Cobb-Douglasovy preference* • *Homotetické preference* • *Kvazilineární preference* • Běžné statky a Giffenovy statky 104 Cenově spotřební křivka a křivka poptávky 107 Některé příklady 108 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Diskrétní statky* • Substituty a komplementy 112 Inverzní křivka poptávky 113 Shrnutí 115 Kontrolní otázky 116 DODATEK 116

7 Projevené preference

Myšlenka projevených preferencí 119 Od projevených preferencí k preferencím 120 Využití preferencí 122 Slabý axiom projevených preferencí 123 Kontrola slabého axiomu projevených preferencí 126 Silný axiom projevených preferencí 128 Jak kontrolovat silný axiom projevených preferencí 129 Indexy 131 Cenové indexy 132 *PŘÍKLAD: Indexování plateb sociálního zabezpečení* • Shrnutí 135 Kontrolní otázky 135

8 Slutského rovnice

Substituční efekt 138 *PŘÍKLAD: Výpočet substitučního efektu* • Důchodový efekt 142 *PŘÍKLAD: Výpočet důchodového efektu* • Směr působení substitučního efektu 143 Celková změna poptávky 144 Míry změny 145 Zákon poptávky 147 Příklady substitučního a důchodového efektu 148 *PŘÍKLAD: Refundace daně* • Jiný typ substitučního efektu 152 Křivky kompenzované poptávky 154 Shrnutí 155 Kontrolní otázky 155 DODATEK 156 *PŘÍKLAD: Refundace malé daňové změny* •

9 Nákup a prodej

Čistá a hrubá poptávka 158 Rozpočtové omezení 159 Změna velikosti vybavení 161 Cenové změny 162 Cenově spotřební křivky a poptávkové křivky 165 Slutského rovnice 167 Využití Slutského rovnice 169 *PŘÍKLAD: Výpočet majetkového důchodového efektu* • Nabídka práce 171 *Rozpočtové omezení* • Komparativní statika nabídky práce 173 *PŘÍKLAD: Práce přesčas a nabídka práce* • Shrnutí 176 Kontrolní otázky 177 DODATEK 178

10 Mezičasový výběr

Rozpočtové omezení 180 Preference pro spotřebu 183 Komparativní statika 184 Slutského rovnice a mezičasový výběr 187 Inflation 187 Současná hodnota: bližší pohled 189 Analýza současné hodnoty po několik období 191 Využití současné hodnoty 192 *PŘÍKLAD: Ohodnocení toku plateb* • *PŘÍKLAD: Skutečné náklady na kreditní kartu* • Obligace 195 *PŘÍKLAD: Splátkový úvěr* • Daně 197 *PŘÍKLAD: Školné a úspory* • Volba úrokové sazby 198 Shrnutí 199 Kontrolní otázky 200

11 Trhy s aktivy

Míra návratnosti 201 Arbitráž a současná hodnota 203 Úprava rozdílů mezi aktivy 203 Aktiva uspokojující spotřebu 204 Zdanění výnosů z aktiv 205 Aplikace 207 *Vyčerpateľné zdroje • Kdy kácet les • PŘÍKLAD: Ceny benzínu během války v Perském zálivu • Finanční instituce 210 Shrnutí 212 Kontrolní otázky 212 DODATEK 213*

12 Nejistota

Podmíněná spotřeba 214 Funkce užítu a pravděpodobnost 218 *PŘÍKLAD: Několik příkladů užítkových funkcí • Očekávaný užitek 219 Proč je očekávaný užitek rozumným předpokladem 220 Averze vůči riziku 222 PŘÍKLAD: Poptávka po pojištění • Diverzifikace 226 Rozložení rizika 226 Úloha akciového trhu 227 Shrnutí 228 Kontrolní otázky 229 DODATEK 229 PŘÍKLAD: Efekt zdanění investic do rizikových aktiv •*

13 Riziková aktiva

Střední hodnota a rozptyl užítu 233 Měření rizika 239 Rovnováha na trhu s rizikovými aktivy 240 Jak jsou přizpůsobovány výnosy 242 *PŘÍKLAD: Klasifikace vzájemných fondů • Shrnutí 246 Kontrolní otázky 246*

14 Spotřebitelský přebytek

Poptávka po diskrétním statku 248 Odvození užítu z poptávky 249 Další interpretace spotřebitelského přebytku 250 Od přebytku spotřebitele k přebytku spotřebitelů 251 Aproximace spojité funkce poptávky 251 Kvazilineární užitek 251 Interpretace změn ve spotřebitelském přebytku 252 *PŘÍKLAD: Změna ve spotřebitelském přebytku • Kompenzační a ekvivalentní variace 255 PŘÍKLAD: Kompenzační a ekvivalentní variace • PŘÍKLAD: Kompenzační a ekvivalentní variace pro kvazilineární preference • Výrobceův přebytek 259 Výpočet zisků a ztrát 260 Shrnutí 262 Kontrolní otázky 262 DODATEK 263 PŘÍKLAD: Několik poptávkových funkcí • PŘÍKLAD: CV, EV a spotřebitelský přebytek •*

15 Tržní poptávka

Od individuální k tržní poptávce 265 Inverzní poptávková křivka 267
PŘÍKLAD: Sčítání „lineárních“ poptávkových křivek • Diskrétní stat-
 ky 268 Extenzivní a intenzivní mez 268 Elasticita 269 *PŘÍKLAD:*
Elasticita lineární poptávkové křivky • Elasticita a poptávka 271 El-
 asticita a příjem 272 *PŘÍKLAD: Stávky a zisky* • Konstantní elasticita
 poptávky 275 Elasticita a mezní příjem 276 *PŘÍKLAD: Stanovení*
ceny • Křivky mezního příjmu 278 Shrnutí 280 Kontrolní otázky 280
 DODATEK 281 *PŘÍKLAD: Lafferova křivka* • *PŘÍKLAD: Další výraz*
pro elasticitu •

16 Rovnováha

Nabídka 287 Tržní rovnováha 287 Dva speciální případy 288 In-
 verzní křivky poptávky a nabídky 289 *PŘÍKLAD: Rovnováha při li-*
neárních křivkách • Komparativní statika 291 *PŘÍKLAD: Posun obou*
křivek • Daně 292 *PŘÍKLAD: Zdanění při lineární křivce poptávky a na-*
bídky • Přenášení daňového zatížení 296 Umrtnená ztráta z daně 298
PŘÍKLAD: Trh s půjčkami • *PŘÍKLAD: Dotace na potraviny* • Paretova
 efektivnost 304 *PŘÍKLAD: Čekání ve frontě* • Shrnutí 306 Kontrolní
 otázky 307

17 Technologie

Vstupy a výstupy 309 Popis technologických omezení 310 Příklady
 technologií 311 *Pevné proporce* • *Dokonalé substituty* • *Cobb-Douglasova*
produkční funkce • Předpoklady pro možnost posuzování technologií 313
 Mezní produkt 315 Technická míra substituce 315 Snižující se mezní
 produkt 316 Snižující se technická míra substituce 316 Dlouhodobý
 a krátkodobý pohled 317 Výnos z rozsahu 318 Shrnutí 320 Kontrolní
 otázky 321

18 Maximalizace zisku

Zisk 322 Organizace firem 324 Zisky a hodnota firmy na akciovém trhu 324 Fixní a variabilní faktory 326 Krátkodobá maximalizace zisku 327 Komparativní statika 328 Maximalizace zisku z dlouhodobého pohledu 330 Inverzní křivky poptávky po faktoru 331 Maximalizace zisků a výnos z rozsahu 332 Odhalená ziskovost 333 *PŘÍKLAD: Jak reagují farmáři na cenovou podporu?* • Minimalizace nákladů 337 Shrnutí 337 Kontrolní otázky 338 DODATEK 338

19 Minimalizace nákladů

Minimalizace nákladů 340 *PŘÍKLAD: Minimalizace nákladů pro specifické technologie* • Odhalená minimalizace nákladů 344 Výnos z rozsahu a nákladové funkce 345 Dlouhodobé a krátkodobé náklady 347 Fixní a kvazifixní náklady 349 Shrnutí 349 Kontrolní otázky 350 DODATEK 350

20 Nákladové křivky

Průměrné náklady 353 Mezní náklady 355 Mezní náklady a variabilní náklady 357 *PŘÍKLAD: Specifické nákladové křivky* • *PŘÍKLAD: Křivky mezních nákladů pro dva závody* • Dlouhodobé náklady 360 Diskrétní úrovně velikosti závodu 363 Dlouhodobé mezní náklady 365 Shrnutí 366 Kontrolní otázky 367 DODATEK 367

21 Nabídka firmy

Tržní prostředí 369 Dokonalá konkurence 370 Rozhodování firmy o nabídce v konkurenčním prostředí 372 Výjimka 374 Další výjimka 375 Inverzní křivka nabídky 376 Zisk a výrobcův přebytek 377 *PŘÍKLAD: Křivka nabídky pro specifickou nákladovou funkci* • Křivka dlouhodobé nabídky firmy 381 Dlouhodobě konstantní průměrné náklady 382 Shrnutí 384 Kontrolní otázky 384 DODATEK 385

22 Nabídka odvětví

Krátkodobá nabídka odvětví 387 · Rovnováha odvětví v krátkém časovém období 388 · Dlouhodobá rovnováha odvětví 389 · Křivka dlouhodobé nabídky 391 · *PŘÍKLAD: Zdanění z dlouhodobého a krátkodobého pohledu* • Význam nulových zisků 396 · Fixní faktory a ekonomická renta 397 · Ekonomická renta 398 · Nájemní sazby a ceny 400 · Politika renty 400 · *PŘÍKLAD: Farmaření státu* • Politika v oblasti energetiky 402 · *Dvojí oceňování ropy* • Cenová regulace • Nárokový program • Shrnutí 406 · Kontrolní otázky 407

23 Monopol

Maximalizace zisku 409 · Lineární křivka poptávky a monopol 411 · Tvorbena ceny přírážkou 411 · *PŘÍKLAD: Dopad daní na monopol* • Neefektivnost monopolu 415 · Umrtnená ztráta monopolu 416 · *PŘÍKLAD: Optimální doba platnosti patentu* • Přirozený monopol 419 · Co vytváří monopol? 421 · *PŘÍKLAD: Diamanty jsou navždy* • Shrnutí 424 · Kontrolní otázky 424 · DODATEK 425 · *PŘÍKLAD: Hodnotové daně a množstevní daně* •

24 Monopolní chování

Cenová diskriminace 429 · Cenová diskriminace prvního stupně 429 · Druhý stupeň cenové diskriminace 430 · Cenová diskriminace třetího stupně 431 · *PŘÍKLAD: Lineární křivka poptávky* • *PŘÍKLAD: Výpočet optimální cenové diskriminace* • *PŘÍKLAD: Cenová diskriminace u odborného časopisu* • Dvojčenná sazba 436 · Monopolistická konkurence 437 · *PŘÍKLAD: Model rozmístění při výrobkové diferenciaci* • Výrobová diferenciacie 442 · Shrnutí 443 · Kontrolní otázky 443

25 Trhy s výrobními faktory

Monopol na trhu s výrobky 445 · Monopson 448 · *PŘÍKLAD: Minimální mzda* • Předcházející a následný monopol 451 · Shrnutí 455 · Kontrolní otázky 455 · DODATEK 456

26 Oligopol

Volba strategie 458 Množstevní vůdčovství 459 *Následovníkův problém* • *Problém vůdce* • Cenové vůdčovství 464 Srovnání cenového a množstevního vůdčovství 466 Simultánní stanovení množství 467 Příklad Cournotovy rovnováhy 468 Vytváření rovnováhy 470 Mnoho firem a Cournotova rovnováha 471 Simultánní stanovení ceny 472 Nekalá kooperace 473 **PŘÍKLAD: Cenové přizpůsobení a konkurence** • **PŘÍKLAD: Dobrovolná exportní omezení** • Srovnání možných řešení 477 Shrnutí 478 Kontrolní otázky 479

27 Teorie her

Platební matice 480 Nashova rovnováha 482 Smíšené strategie 483 Věžňovo dilema 484 Opakované hry 486 Ovlivňování kartelu 487 Sekvenční hry 488 Hra vstupního odstrašování 490 Shrnutí 492 Kontrolní otázky 492

28 Směna

Edgeworthův diagram 495 Obchod 497 Pareto efektivní alokace 498 Obchod na trhu 500 Algebra rovnovážného stavu 503 Walrasův zákon 504 Relativní ceny 506 **PŘÍKLAD: Algebraický příklad rovnováhy** • Existence rovnováhy 508 Rovnováha a efektivnost 509 Algebra efektivnosti 509 **PŘÍKLAD: Monopol v Edgeworthově diagramu** • Efektivnost a rovnováha 513 Důsledky první věty ekonomie blahobytu 515 Důsledky druhé věty ekonomie blahobytu 517 Shrnutí 519 Kontrolní otázky 520 DODATEK 520

29 Produkce

Ekonomika Robinsona Crusoa 523 Crusoe, a.s. 525 Firma 526 Robinsonův problém 526 Současný pohled na Robinsona a Crusoe a.s. 528 Rozdílné technologie 529 Produkce a první věta ekonomie blahobytu 532 Produkce a druhá věta ekonomie blahobytu 532 Produkční možnosti 533 Komparativní výhoda 535 Paretova efektivnost 536 Trošečník a.s. 539 Robinson a Pátek jako spotřebitelé 541 Decentralizovaná alokace zdrojů 542 Shrnutí 542 Kontrolní otázky 543 DODATEK 544

30 Blahobyt

Agregace preferencí 547 Funkce společenského blahobytu 550 Maximalizace blahobytu 551 Individualistické funkce společenského blahobytu 553 Spravedlivé alokace 554 Závist a nestrannost 556 Shrnutí 557 Kontrolní otázky 558 DODATEK 559

31 Externality

Kuřáci a nekuřáci 561 Kvazilineární preference a Coaseho teorém 565 Produkční externality 566 **PŘÍKLAD: Poukázky na znečištění** • Interpretace podmínek Paretovy efektivity 571 Tržní signály 574 Tragédie společného vlastnictví 575 **PŘÍKLAD: Nadměrný rozsah rybolovu** • Automobilové znečištění 578 Shrnutí 580 Kontrolní otázky 580

32 Právo a ekonomika

Zločin a trest 583 Výhrady 585 Trestní odpovědnost 586 Vzájemné nehody 588 Trojnásobná náhrada škod z antitrustového zákona 591 *Snaha být poškozen* • Který model je správný? 593 Shrnutí 594 Kontrolní otázky 594

33 Veřejné statky

V kterém případě poskytovat veřejný statek? 596 Soukromé zajištění veřejného statku 600 Parazitování 601 Rozdílné úrovně veřejných statků 602 Kvazilineární preference a veřejné statky 605 **PŘÍKLAD: Znečištění** • Problém parazitování 607 Srovnání se soukromými statky 609 Hlasování 610 **PŘÍKLAD: Manipulace s pořadem jednání** • Projevení poptávky 613 **PŘÍKLAD: Příklad Clarkeho daně** • Problémy spojené s Clarkeho daní 617 Shrnutí 618 Kontrolní otázky 619 DODATEK 619

34 Informace

Trh se starými šunkami **622** Výběr podle kvality **623** Volba kvality • Adverzní selekce **625** Morální hazard **627** Morální hazard a adverzní selekce **628** Signalizace **629** *PŘÍKLAD: Pergamenový efekt* • Motivace **633** *PŘÍKLAD: Hlasovací práva v akciové společnosti* • *PŘÍKLAD: Reformy čínské ekonomiky* • Asymetrické informace **638** *PŘÍKLAD: Náklady na kontrolu* • *PŘÍKLAD: Grameen Bank* • Shrnutí **642** Kontrolní otázky **642**

Matematický dodatek

Funkce **A1** Grafy **A2** Charakteristiky funkcí **A2** Inverzní funkce **A3** Rovnice a identity **A3** Lineární funkce **A3** Změny a míry změn **A4** Sklony a průsečíky **A5** Absolutní hodnoty a logaritmy **A6** Derivace **A6** Druhá derivace **A7** Součinnové pravidlo a řetězové pravidlo **A7** Parciální derivace **A8** Optimalizace **A8** Omezená optimalizace **A9**

Odpovědi

A10

Rejstřík

A29